

Suwerenność i relacje z Unią Europejską w konstytucjach

ANDORA

Artykuł 3

1. Niniejsza Konstytucja, która jest najwyższym prawem, wiąże wszystkie władze publiczne oraz obywateli.
2. Konstytucja zapewnia przestrzeganie zasad legalizmu, hierarchiczności i jawności norm prawnych, niedziałania wstecz przepisów ograniczających prawa jednostki, mających niekorzystny skutek lub ustanawiających surowszą karę, a także bezpieczeństwa prawnego, odpowiedzialności władz publicznych oraz zakazu arbitralnego traktowania.
3. Andora uznaje powszechnie przyjęte zasady prawa międzynarodowego publicznego.
4. Umowy i porozumienia międzynarodowe należą do andorskiego porządku prawnego od chwili ich publikacji w Biuletynie Urzędowym Księstwa Andory i nie mogą być zmienione lub uchylone przez ustawę.

BELGIA

Artykuł 168

Od rozpoczęcia negocjacji w celu całkowitej rewizji układów powołujących Wspólnoty Europejskie oraz traktatów, które je zmieniały lub uzupełniały, istnieje obowiązek powiadamiania o tym Izb. Izby muszą być zapoznawane z projektem traktatu przed jego podpisaniem.

BULGARIA

Artykuł 4

- (1) Republika Bułgarii jest państwem prawnym. Władza sprawowana jest w niej zgodnie z Konstytucją i ustawami państwa.
- (2) Republika Bułgarii gwarantuje życie, godność i prawa jednostki oraz tworzy warunki swobodnego rozwoju człowieka i społeczeństwa obywatelskiego.
- (3) (Nowy – DV, nr 18 z 2005 r.) Republika Bułgarii uczestniczy w budowie i rozwoju Unii Europejskiej.

Artykuł 5

- (1) Konstytucja jest ustawą najwyższą i inne ustawy nie mogą być z nią sprzeczne.
- (2) Przepisy Konstytucji są stosowane bezpośrednio.
- (3) Nikt nie może zostać skazany za czyn, który w chwili jego popełnienia nie był prawnie uznany za przestępstwo.
- (4) Umowy międzynarodowe, ratyfikowane zgodnie z procedurą konstytucyjną, ogłoszone i które weszły w życie w Republice Bułgarii, są częścią krajowego systemu prawa. Mają one pierwszeństwo przed tymi normami ustawodawstwa wewnętrznego, które są z nimi sprzeczne.

Artykuł 24

- (1) Polityka zagraniczna Republiki Bułgarii realizowana jest zgodnie z zasadami i normami prawa międzynarodowego.
- (2) Podstawowymi celami polityki zagranicznej Republiki Bułgarii jest bezpieczeństwo narodowe i niezawisłość kraju, dobrobyt i podstawowe prawa i wolności obywateli bułgarskich, jak również współdziałanie w ustanowieniu sprawiedliwego ładu międzynarodowego.

CHILE

Artykuł 5

Suwerenność spoczywa w swej istocie w Narodzie. Jej realizacja urzeczywistnia się poprzez lud w drodze plebiscytu i okresowych wyborów, a także przez organy władzy, ustanowione w niniejszej Konstytucji. Żadna część ludu ani jednostka nie mogą przywłaszczyć sobie jej wykonywania. Sprawowanie suwerenności podlega ograniczeniom wynikającym z poszanowania praw podstawowych, których źródłem jest natura ludzka. Obowiązkiem organów państwowych jest poszanowanie i wspieranie tych praw, zagwarantowanych w niniejszej Konstytucji, a także przez wiążące umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Chile.

Artykuł 6

Organy państwowe mają obowiązek działać zgodnie z Konstytucją i uchwalonymi zgodnie z nią przepisami oraz gwarantować porządek ustrojowy Republiki.

Zasady niniejszej Konstytucji obowiązują zarówno osoby piastujące urzędy lub wchodzące w skład wymienionych organów, jak i wszelkie osoby, instytucje lub grupy.

Naruszenie niniejszych przepisów pociąga za sobą odpowiedzialność oraz sankcje przewidziane ustawą.

CHORWACJA

Artykuł 2

Suwerenność Republiki Chorwacji jest niezbywalna, niepodzielna i nieprzenoszalna.

Suwerenność Republiki Chorwacji rozciąga się na jej obszary lądowe, rzeki, jeziora, kanały, wewnętrzne wody morskie, wody morza terytorialnego oraz przestrzeń powietrzną nad tymi obszarami.

Republika Chorwacji, zgodnie z prawem międzynarodowym, wykonuje suwerenne prawa i jurysdykcję na całym obszarze morskim i na dnie morskim Adriatyku do granic z sąsiadami.

CZECHY

Artykuł 1

(1) Republika Czeska jest suwerennym, jednolitym i demokratycznym państwem prawa opartym na poszanowaniu praw i wolności człowieka i obywatela.

(2) Republika Czeska przestrzega zobowiązań wynikających dla niej z prawa międzynarodowego.

Artykuł 2

(1) Lud jest źródłem wszelkiej władzy państwowej; wykonuje ją za pośrednictwem organów władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

Artykuł 10

Ogłoszone umowy międzynarodowe, na których ratyfikację Parlament wyraził zgodę i które wiążą Republikę Czeską, są częścią porządku prawnego; jeśli umowa międzynarodowa stanowi inaczej niż ustawa, stosuje się umowę międzynarodową.

Artykuł 10a

(1) Umowa międzynarodowa może przenieść niektóre kompetencje organów Republiki Czeskiej na międzynarodową organizację lub instytucję.

(2) Ratyfikacja umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, wymaga zgody parlamentu, o ile ustawa konstytucyjna nie stanowi, że ratyfikacja wymaga zgody udzielonej w referendum.

Artykuł 10b

(1) Rząd regularnie i z wyprzedzeniem informuje parlament o sprawach związanych ze zobowiązaniami wynikającymi z członkostwa Republiki Czeskiej w organizacji międzynarodowej lub instytucji, o których mowa w art. 10a.

(2) Izby parlamentu wypowiadają się w sprawie rozstrzygnięć przygotowywanych przez taką organizację międzynarodową lub instytucję w trybie określonym w ich regulaminach.

(3) Ustawa o zasadach obradowania i wzajemnych kontaktach obu izb jak również o ich stosunkach zewnętrznych, może powierzyć wykonywanie kompetencji izb określonych w ust. 2 wspólnemu organowi izb.

ESTONIA

§ 1

Estonia jest niepodległą i suwerenną republiką demokratyczną, w której władza najwyższa należy do narodu. Niepodległość i suwerenność Estonii jest nieprzemijająca i niezbywalna.

§ 3

Władzę państwową sprawuje się wyłącznie na podstawie Konstytucji i zgodnych z nią ustaw. Powszechnie uznane normy i zasady prawa międzynarodowego są nierozłączną częścią systemu prawnego Estonii. Ustawy publikuje się w określonym trybie. Tylko opublikowane ustawy mogą obowiązywać.

§ 120

Tryb utrzymywania stosunków Republiki Estońskiej z państwami obcymi i organizacjami międzynarodowymi określa ustawa.

§ 123

Republika Estońska nie zawiera umów międzynarodowych, które są sprzeczne z Konstytucją.

Jeżeli ustawy lub inne akty prawne Republiki Estońskiej są sprzeczne z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, stosuje się postanowienia umów międzynarodowych.

FINLANDIA

§ 1

Ustrój państwa

Finlandia jest suwerenną republiką.

Konstytucja Finlandii zawarta jest w niniejszym akcie.

Konstytucja gwarantuje nienaruszalność godności ludzkiej, wolności i prawa jednostki oraz wspiera sprawiedliwość społeczną.

Finlandia uczestniczy we współpracy międzynarodowej zmierzającej do zachowania pokoju i praw człowieka oraz rozwoju społeczeństwa.

§ 96

Uczestnictwo Eduskunty w przygotowaniu na szczeblu krajowym spraw dotyczących Unii Europejskiej

Eduskunta rozpatruje projekty aktów prawnych, umów lub innych środków, w których decyzje podejmuje Unia Europejska, a które zgodnie z Konstytucją należą do kompetencji Eduskunty.

Rada Państwa w celu uzyskania stanowiska Eduskunty w sprawie projektów, o których mowa w ust. 1, przesyła niezwłocznie Eduskuncie projekt na piśmie dla zajęcia stanowiska. Projekt rozpatrywany jest w Wielkiej Komisji i zwykle w jednej lub kilku komisjach stałych, które przedstawiają sprawozdania Wielkiej Komisji. Projekt dotyczący wspólnej polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa rozpatrywany jest także przez Komisję Spraw Zagranicznych. Wielka Komisja lub Komisja Spraw Zagranicznych mogą, jeżeli to konieczne, przekazać Radzie Państwa swoje stanowisko w sprawie projektu. Rada Przewodniczących może zdecydować również o przeprowadzeniu w danej sprawie debaty plenarnej, jednak Eduskunta nie może podjąć wówczas żadnej uchwały.

Rada Państwa powinna przekazywać właściwej w sprawie stałej komisji informacje o sprawach rozpatrywanych w Unii Europejskiej. Również Wielka Komisja lub Komisja Spraw Zagranicznych powinny być informowane o stanowisku Rady Państwa w danej sprawie.

§ 97

Prawo Eduskunty do dostępu do informacji o sprawach międzynarodowych

Komisja Spraw Zagranicznych Eduskunty powinna otrzymywać, na żądanie i zawsze, kiedy jest to niezbędne, raport od Rady Państwa w sprawach dotyczących wspólnej polityki

zagranicznej i polityki bezpieczeństwa. Odpowiednio, Wielka Komisja Eduskunty powinna otrzymywać raport o rozpatrzeniu innych spraw w Unii Europejskiej. Rada Przewodniczących może zdecydować, że raport zostanie poddany debacie plenarnej, jednakże wówczas Eduskunta nie podejmuje uchwały w sprawie.

Premier powinien uprzednio i bez zwłoki przekazywać Eduskuncie lub właściwej komisji informacje o sprawach rozpatrywanych na posiedzeniach Rady Europejskiej. Odnosi się to także do rozpatrywania poprawek do traktatów o utworzeniu Unii Europejskiej.

Właściwa komisja stała Eduskunty może przedstawiać Radzie Państwa swoje stanowisko na podstawie raportu lub informacji, o których mowa powyżej.

GRECJA

Artykuł 1

1. Ustrój polityczny Grecji jest ustrojem republiki parlamentarnej.
2. Suwerenność Ludu stanowi podstawę ustroju politycznego.
3. Wszystkie władze wywodzą się z Ludu, istnieją dla Ludu i Narodu i są sprawowane w sposób określony w Konstytucji.

Artykuł 2

1. Szacunek dla istoty ludzkiej i ochrona jej wartości są najważniejszym obowiązkiem Republiki.
2. Grecja, stosując się do powszechnie obowiązujących norm prawa międzynarodowego, dąży do umacniania pokoju i sprawiedliwości, jak również do rozwoju przyjaznych stosunków między narodami i państwami.

Artykuł 28

1. Powszechnie uznane normy prawa międzynarodowego, jak również umowy międzynarodowe po ich ratyfikacji w drodze ustawy i wejściu w życie, zgodnie z przyjętymi w nich postanowieniami, stanowią integralną część wewnętrznego prawa greckiego i mają wyższą moc prawną niż sprzeczne z nimi postanowienia ustawy. Stosowanie norm prawa międzynarodowego i umów międzynarodowych wobec cudzoziemców jest zawsze podporządkowane warunkowi wzajemności.
2. Uprawnienia określone w Konstytucji mogą zostać w drodze umowy lub porozumienia międzynarodowego powierzone organom organizacji międzynarodowych, gdy służy to ważnemu interesowi narodowemu i rozwojowi współpracy z innymi państwami. Ratyfikacja

takich umów i porozumień wymaga uchwalenia ustawy większością 3/5 głosów ogólnej liczby deputowanych.

3. Grecja może dobrowolnie wyrazić zgodę, w drodze ustawy uchwalonej bezwzględną większością głosów ogólnej liczby deputowanych, na ograniczenie suwerenności narodowej w takim zakresie, w jakim podyktowane jest to ważnym interesem narodowym, nie ogranicza praw człowieka ani podstaw ustroju demokratycznego i jest realizowane zgodnie z zasadą równości i pod warunkiem wzajemności.

Deklaracja wyjaśniająca

Artykuł 28 stanowi podstawę uczestnictwa kraju w procesie integracji europejskiej.

GRUZJA

Artykuł 1

1. Gruzja jest niepodległym, jednolitym i niepodzielnym państwem, co zostało potwierdzone w referendum z dnia 31 marca 1991 roku przeprowadzonym na obszarze całego kraju, włącznie z Abchaską Autonomiczną Socjalistyczną Republiką Radziecką i byłym Południowoosetyjskim Obwodem Autonomicznym oraz w Akcie o przywróceniu niepodległości państwowej Gruzji z dnia 9 kwietnia 1991 roku.

Artykuł 6

1. Konstytucja Gruzji jest najwyższym prawem państwa. Wszystkie pozostałe akty prawne winny być zgodne z Konstytucją.

2. Ustawodawstwo Gruzji odpowiada powszechnie uznawanym zasadom i normom prawa międzynarodowego. Traktaty międzynarodowe lub umowy zawarte przez Gruzję, jeżeli nie są sprzeczne z Konstytucją Gruzji, mają pierwszeństwo przed krajowymi aktami normatywnymi.

HISZPANIA

Artykuł 1

1. Hiszpania jest socjalnym i demokratycznym państwem prawnym, które chroni jako najwyższe wartości swego porządku prawnego wolność, sprawiedliwość, równość i pluralizm polityczny.

2. Suwerenność narodowa należy do Ludu hiszpańskiego, z którego wywodzą się władze państwa.

3. Formą polityczną państwa hiszpańskiego jest monarchia parlamentarna.

Artykuł 93

Upoważnienia do zawarcia traktatów, które powierzają organizacji lub instytucji międzynarodowej wykonywanie kompetencji wynikających z Konstytucji, można udzielić w drodze ustawy organicznej. Wykonanie tych traktatów oraz postanowień międzynarodowych lub ponadnarodowych organizacji, którym przekazano uprawnienia, zapewniają w ramach swoich kompetencji Kortezy Generalne i Rząd.

Artykuł 94

1. Wyrażenie przez państwo zgody na przyjęcie zobowiązań wynikających z traktatów lub umów wymaga uprzedniego upoważnienia przez Kortezy Generalne w przypadkach:

a) traktatów o charakterze politycznym,

b) traktatów lub konwencji o charakterze wojskowym,

c) traktatów lub konwencji oddziałujących na integralność terytorialną państwa lub na prawa i obowiązki podstawowe ustalone w tytule I,

d) traktatów lub konwencji, które pociągają za sobą zobowiązania finansowe dla finansów publicznych,

e) traktatów lub konwencji, które zakładają zmianę lub uchylenie jakiegokolwiek ustawy lub wymagają środków ustawodawczych dla ich wykonania.

2. Kongres i Senat są niezwłocznie informowane o zawarciu innych traktatów lub konwencji.

Artykuł 95

1. Zawarcie traktatu międzynarodowego, który zawierałby ustalenia sprzeczne z Konstytucją, wymaga uprzedniej zmiany Konstytucji.

2. Rząd lub którakolwiek z Izb może zażądać od Trybunału Konstytucyjnego wypowiedzenia się w sprawie ewentualnego istnienia owej sprzeczności.

Artykuł 96

1. Prawomocnie zawarte traktaty międzynarodowe, po ich urzędowym ogłoszeniu w Hiszpanii, stanowią część wewnętrznego porządku prawnego. Ich postanowienia mogą być uchylone, zmienione lub zawieszane jedynie w sposób przewidziany w samych traktatach lub zgodnie z ogólnymi normami prawa międzynarodowego.

2. Wypowiedzenie traktatów lub konwencji międzynarodowych następuje przy zastosowaniu identycznej procedury jak przewidziana w artykule.

IRLANDIA

Artykuł 1

Naród irlandzki niniejszym potwierdza swoje niezbywalne, nieodwołalne i suwerenne prawo wyboru własnej formy rządu, decydowania o stosunkach z innymi narodami i o rozwoju swego życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego, zgodnie z własnym duchem i tradycją.

Artykuł 29

1. Irlandia potwierdza swoje przywiązanie do ideałów pokoju i przyjaznej współpracy między narodami, opartej na międzynarodowej sprawiedliwości i moralności.

2. Irlandia deklaruje przestrzeganie zasady pokojowego rozstrzygania sporów międzynarodowych w drodze arbitrażu międzynarodowego lub rozstrzygnięć sądowych.

3. Irlandia akceptuje ogólnie uznane zasady prawa międzynarodowego jako obowiązujące zasady jej postępowania w stosunkach z innymi państwami.

4. 1° Władza wykonawcza państwa w sprawach zagranicznych lub w sprawach z nimi związanych, zgodnie z art. 28 niniejszej Konstytucji, sprawowana jest przez Rząd bądź z jego upoważnienia.

2° W celu wykonania jakichkolwiek zadań władzy wykonawczej państwa w stosunkach zewnętrznych lub w związku z nimi, Rząd może posłużyć się lub przyjąć jakikolwiek organ, dokument lub metodę postępowania, która została wykorzystana bądź zatwierdzona w podobnym celu przez członków każdej grupy albo przymierza narodów, z którymi państwo jest lub pozostaje stowarzyszone celem realizacji wspólnych spraw we współpracy międzynarodowej, w zakresie i na warunkach określonych ustawą.

3° Państwo może przystąpić do Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (ustanowionej Traktatem podpisanym w Rzymie dnia 25 marca 1957 r.).

4° Irlandia potwierdza swoje zobowiązanie względem Unii Europejskiej, której członkowie współpracują w celu promocji pokoju, wspólnych wartości oraz pomyślności swoich obywateli.

5° Państwo może ratyfikować Traktat Lizboński, zmieniający Traktat o Unii Europejskiej oraz Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, podpisany w Lizbonie dnia 13 grudnia 2007 r. („Traktat Lizboński”), i na jego mocy zostać członkiem Unii Europejskiej ustanowionej przez ten traktat.

6° Żadne z postanowień niniejszej Konstytucji nie unieważnia aktów prawnych, działań oraz środków podjętych przez Państwo podczas, bądź po wejściu w życie Traktatu Lizbońskiego,

niezbędnych z uwagi na zobowiązania wynikające z członkostwa w Unii Europejskiej, do której odwołuje się pkt 5° niniejszego ustępu, lub z członkostwa w Europejskiej Wspólnocie Energii Atomowej, jak również nie odbiera mocy prawnej aktom prawnym, działaniom lub środkom podjętym przez:

- i. Wspomnianą Unię Europejską lub Europejską Wspólnotę Energii Atomowej bądź przez ich instytucje,
- ii. Wspólnoty Europejskie lub Unię Europejską bądź ich instytucje funkcjonujące bezpośrednio przed wejściem w życie Traktatu Lizbońskiego,
- iii. ciała właściwe na mocy traktatów wspomnianych w niniejszym ustępie.

7° Państwo może wykonać uprawnienia:

- i. do których zastosowanie znajduje art. 20 Traktatu o Unii Europejskiej, odnoszący się do rozszerzonej współpracy,
- ii. na mocy Protokołu nr 19 dodanego do Traktatu o Unii Europejskiej oraz do Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- iii. na mocy Protokołu nr 21 dotyczącego pozycji Zjednoczonego Królestwa oraz Irlandii w odniesieniu do sfery wolności, bezpieczeństwa oraz sprawiedliwości, wraz z uprawnieniem, które protokół ten powinien, w całości lub w części, uchylić względem państwa; jednak każde takie wykonanie musi uzyskać aprobatę obu Izb parlamentu.

8° Państwo może wyrazić zgodę na decyzję, regulacje lub inne akty podjęte:

- i. na mocy Traktatu o Unii Europejskiej oraz Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, upoważniające Radę Unii Europejskiej do działania inaczej niż jednomyślnie,
- ii. na mocy wspomnianych traktatów, upoważniające do wprowadzenia zwyczajnej procedury legislacyjnej,
- iii. na mocy pkt (d) art. 82.2, pkt 3 art. 83.1 oraz 1 i 4 art. 86 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej, odnoszących się do sfery wolności, bezpieczeństwa oraz sprawiedliwości; jednak zgoda na jakiegokolwiek decyzje, regulacje lub akty w tej mierze musi być poprzedzona aprobatą obu Izb parlamentu.

9° Państwo nie przyjmie podjętej przez Radę Europejską decyzji o ustanowieniu wspólnej obrony stosownie do art. 42 Traktatu o Unii Europejskiej.

5. 1° Każda międzynarodowa umowa, do której państwo przystępuje, jest przedkładana Dáil Éireann.

2° Państwo nie może być związane żadną umową międzynarodową, która przewiduje korzystanie z funduszy publicznych, chyba że warunki umowy zatwierdzi Dáil Éireann.

3° Niniejszy ustęp nie ma zastosowania do umów lub konwencji o charakterze technicznym i administracyjnym.

6. Żadna międzynarodowa umowa nie może stać się częścią prawa krajowego państwa, o ile Oireachtas tak nie postanowi.

7. 1° Państwo może wyrazić zgodę na ograniczenia nałożone przez Porozumienie Brytyjsko-Irlandzkie, zawarte w Belfaście dnia 10 kwietnia 1998 r., zwane dalej Porozumieniem.

2° Każda instytucja, powołana przez owe Porozumienie lub zgodnie z nim, może realizować uprawnienia i funkcje przyznane jej na terenie całej lub części wyspy Irlandia, nie naruszając postanowień niniejszej Konstytucji przyznających takie uprawnienia i funkcje osobie lub organowi państwa, mianowanemu, utworzonemu lub powołanemu przez niniejszą Konstytucję albo zgodnie z nią. Jakikolwiek uprawnienie lub funkcja przyznane takiej instytucji w celu doprowadzania do ugody, rozstrzygania sporów i kontrowersji, mogą zostać jej dodatkowo przyznane lub w zastępstwie podobnych uprawnień, lub funkcji przyznanych przez niniejszą Konstytucję wyżej wymienionej osobie lub organowi państwa.

8. Państwo może sprawować jurysdykcję eksterytorialną zgodnie z powszechnie uznanymi zasadami prawa międzynarodowego.

9. Państwo może ratyfikować Traktat Rzymski o Międzynarodowym Trybunale Karnym, sporządzony w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r.

LUKSEMBURG

Artykuł 1

Wielkie Księstwo Luksemburga jest państwem demokratycznym, wolnym, niepodległym i niepodzielnym.

Artykuł 49 bis

Wykonywanie uprawnień zastrzeżonych przez Konstytucję dla władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej może być czasowo przekazane w drodze umowy międzynarodowej instytucjom prawa międzynarodowego.

MAROKO

Artykuł 55

(...)

Jeśli Sąd Konstytucyjny, na podstawie wniosku złożonego przez Króla, Szefa Rządu, Przewodniczącego Izby Reprezentantów, Przewodniczącego Izby Radców albo 1/6 liczby członków pierwszej Izby lub 1/4 członków drugiej Izby, orzeknie o niezgodności z Konstytucją dyspozycji zobowiązania międzynarodowego, jego ratyfikacja może nastąpić dopiero po zmianie Konstytucji.

MOŁDAWIA

Artykuł 1

Państwo Republika Mołdawii

(1) Republika Mołdawii jest państwem suwerennym i niepodległym, jednolitym i niepodzielnym.

Artykuł 8

Przestrzeganie prawa międzynarodowego i umów międzynarodowych

(1) Republika Mołdawii zobowiązuje się przestrzegać Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych i umów, których jest stroną, a także opierać swoje stosunki z innymi państwami na powszechnie uznanych zasadach i normach prawa międzynarodowego.

(2) Wejście w życie umowy międzynarodowej zawierającej postanowienia sprzeczne z Konstytucją powinno być poprzedzone dostosowaniem jej do tych postanowień.

PORTUGALIA

Artykuł 1

(Republika Portugalska)

Portugalia jest suwerenną Republiką, opartą na godności osoby ludzkiej i na woli ludu, zaangażowaną w budowę społeczeństwa wolnego, sprawiedliwego i solidarnego.

Artykuł 7

(Stosunki międzynarodowe)

1. Portugalia w stosunkach międzynarodowych kieruje się zasadami: niepodległości narodowej, poszanowania praw człowieka, praw narodów, równości między państwami, pokojowego rozwiązywania konfliktów międzynarodowych, nieingerencji w wewnętrzne sprawy innych państw i współpracy ze wszystkimi innymi narodami w celu emancypacji i rozwoju ludzkości.
2. Portugalia popiera zniesienie imperializmu, kolonializmu i wszelkich innych form agresji, dominacji i wyzysku w stosunkach między narodami, a także powszechne, równoczesne i kontrolowane rozbrojenie, rozwiązanie bloków polityczno-wojskowych i ustanowienie zbiorowego systemu bezpieczeństwa, w celu wprowadzenia międzynarodowego ładu, który zapewni pokój i sprawiedliwość w stosunkach między narodami.
3. Portugalia uznaje prawo narodów do samostanowienia i niepodległości oraz do rozwoju, a także prawo do powstawania przeciw wszelkim formom ucisku.
4. Portugalia utrzymuje uprzywilejowane więzi przyjaźni i współpracy z krajami portugalskojęzycznymi.
5. Portugalia angażuje się w umacnianie tożsamości europejskiej i w pogłębianie działań państw europejskich na rzecz demokracji, pokoju, postępu gospodarczego i sprawiedliwości w stosunkach między narodami.
6. Portugalia może, na warunkach wzajemności, przy poszanowaniu podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego i zasady subsydiarności, mając na uwadze osiągnięcie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz utworzenie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości oraz określanie i realizowanie wspólnej polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony, zawrzeć umowę o wykonywaniu kompetencji niezbędnych do budowy i pogłębiania Unii Europejskiej – wspólnie, na zasadzie współpracy lub za pośrednictwem instytucji Unii.
7. Portugalia może, mając na uwadze utworzenie międzynarodowego wymiaru sprawiedliwości, który zapewnia poszanowanie praw człowieka i ludów, uznać jurysdykcję Międzynarodowego Trybunału Karnego, na zasadzie komplementarności oraz na pozostałych zasadach określonych w Statucie Rzymskim.

Artykuł 8

(Prawo międzynarodowe)

1. Normy i zasady powszechnego i wspólnego prawa międzynarodowego stanowią integralną część prawa portugalskiego.
2. Normy zawarte w umowach międzynarodowych ratyfikowanych lub zaaprobowanych zgodnie z prawem wewnętrznym stanowią część porządku wewnętrznego od chwili ich

urzędowego opublikowania, dopóki wiążą one Państwo Portugalskie w stosunkach międzynarodowych.

3. Normy ustanowione przez właściwe organy organizacji międzynarodowych, których Portugalia jest członkiem, obowiązują bezpośrednio w porządku wewnętrznym, jeżeli tak zostało ustanowione w stosownych traktatach założycielskich.

4. Przepisy traktatów regulujące Unię Europejską oraz normy wydane przez jej instytucje w ramach wykonywania swoich kompetencji, stosuje się w porządku wewnętrznym, na zasadach określonych przez prawo Unii, przy poszanowaniu podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego.

Artykuł 277

(Niekonstytucyjność wynikająca z działania)

1. Przepisy które naruszają Konstytucję lub zasady w niej zawarte, są niekonstytucyjne.

2. Materialna lub formalna niekonstytucyjność traktatów międzynarodowych ratyfikowanych zgodnie z prawem nie stoi na przeszkodzie stosowania przepisów w nich zawartych w portugalskim porządku prawnym, jeżeli przepisy te są stosowane w porządku prawnym drugiej strony, z wyjątkiem przypadku gdy niekonstytucyjność jest wynikiem naruszenia przepisu o podstawowym znaczeniu.

SŁOWENIA

Artykuł 3

Słowenia jest państwem wszystkich swoich obywateli opartym na trwałym i niezbywalnym prawie narodu słoweńskiego do samostanowienia.

Władza w Słowenii należy do ludu. Obywatele i obywatelki sprawują ją bezpośrednio, a zwłaszcza poprzez wybory oraz zgodnie z zasadą podziału władz na ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą.

Artykuł 3a

Na mocy umowy międzynarodowej, ratyfikowanej przez Zgromadzenie Państwowe większością dwu trzecich głosów ogólnej liczby posłów, Słowenia może przekazać wykonywanie części swoich praw suwerennych organizacji międzynarodowej powołanej w celu ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, demokracji i zasad państwa prawnego, a także może stać się członkiem obronnego sojuszu państw utworzonego z poszanowaniem powyższych wartości.

Przed ratyfikacją umowy międzynarodowej, o której mowa w poprzednim ustępie, Zgromadzenie Państwowe może zarządzić referendum. Propozycję uważa się za przyjętą, jeśli opowie za nią większość wyborców, którzy oddali ważne głosy. Zgromadzenie Państwowe jest związane wynikiem takiego referendum. W razie jego przeprowadzenia niedopuszczalne jest zarządzenie referendum dotyczącego przyjęcia ustawy o ratyfikacji takiej umowy.

Akty prawne i decyzje przyjęte przez organizację międzynarodową, której Słowenia przekazała wykonywanie części swoich suwerennych praw, będą stosowane w Słowenii zgodnie z prawem tej organizacji. W toku postępowania dotyczącego przyjmowania aktów prawnych i decyzji przez organizację międzynarodową, której Słowenia przekazała wykonywanie części swoich praw suwerennych, rząd jest zobowiązany do szybkiego informowania Zgromadzenia Państwowego o projektach takich aktów i decyzji, a także o swoich działaniach w ich sprawie. Zgromadzenie Państwowe może w związku z nimi zajmować stanowisko, które rząd bierze pod uwagę w swoich działaniach. Stosunki między Zgromadzeniem Państwowym a rządem wynikające z tego ustępu określa szczegółowo ustawa przyjęta większością dwu trzecich głosów obecnych posłów.

Artykuł 8

Ustawy i inne akty normatywne muszą pozostawać w zgodzie z powszechnie obowiązującymi zasadami prawa międzynarodowego i z wiążącymi Słowenię umowami międzynarodowymi. Ratyfikowane i opublikowane umowy międzynarodowe są stosowane bezpośrednio.

SŁOWACJA

Artykuł 1

1. Republika Słowacka jest suwerennym i demokratycznym państwem prawnym. Nie jest związana żadną ideologią ani religią.
2. Republika Słowacka uznaje i przestrzega powszechnych zasad prawa międzynarodowego, umów międzynarodowych, którymi jest związana, i innych zobowiązań międzynarodowych.

Artykuł 7

1. Republika Słowacka może, na podstawie swobodnej decyzji, wstąpić w związek z innymi państwami. Wstąpienie w związek z innymi państwami albo wystąpienie z niego przewiduje ustawa konstytucyjna, zatwierdzana w drodze referendum.
2. Republika Słowacka może w drodze umowy międzynarodowej, która została ratyfikowana i ogłoszona w sposób określony w ustawie albo na podstawie takiej umowy, przenieść

wykonywanie części swoich praw na Wspólnoty Europejskie i na Unię Europejską. Prawnie wiążące akty Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej mają pierwszeństwo przed ustawami Republiki Słowackiej. Transpozycja prawnie wiążących aktów wymagających implementacji, dokonuje się w drodze ustawy lub rozporządzenia rządu, zgodnie z art. 120 ust. 2.

3. W celu zachowania pokoju, bezpieczeństwa i demokratycznego porządku, Republika Słowacka może, na warunkach określonych w umowie międzynarodowej, przystąpić do organizacji wzajemnego zbiorowego bezpieczeństwa.

4. Dla ważności umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka i podstawowych wolności, międzynarodowych umów politycznych, umów międzynarodowych o znaczeniu wojskowym, umów międzynarodowych, z których wynika członkostwo.

SZWECJA

§ 10

Szwecja jest członkiem Unii Europejskiej. Szwecja uczestniczy też we współpracy międzynarodowej w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych i Rady Europy oraz innych przedsięwzięciach organizacji międzynarodowych.

Przeniesienie uprawnień do podejmowania decyzji w ramach współpracy z UE

§ 6

W ramach współpracy z Unią Europejską Riksdag może przekazać organom Unii Europejskiej prawo do podejmowania decyzji, o ile nie dotyczą one zasad ustroju państwowego. Przekazanie zakłada jednak, że Wspólnoty zapewniają ochronę praw i wolności w zakresie odpowiadającym ochronie gwarantowanej przez niniejszy Akt o formie Rządu oraz Europejską Konwencję o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Riksdag decyduje o przekazaniu uprawnień decyzyjnych w formie aktu podjętego większością co najmniej trzech czwartych głosów obecnych członków. Decyzja Riksdagu może też zostać podjęta w trybie przewidzianym dla uchwalania aktów konstytucyjnych. Przekazanie uprawnień nie może nastąpić dopóki Riksdag nie zaaprobuje umowy, zgodnie z § 3.

Zmiana umów międzynarodowych

§ 9

W przypadku ustalenia, że umowa międzynarodowa jest ważna i stała się częścią prawa szwedzkiego, Riksdag może postanowić, że również zmiany umowy w przyszłości będą miały moc obowiązującą na terenie Królestwa. Decyzja dotycząca przyszłych zmian może

być podjęta tylko w ściśle oznaczonym zakresie. Decyzja jest podejmowana zgodnie z procedurą przewidzianą w § 6 ustęp 2.

TURCJA

Artykuł 90

Porozumienia międzynarodowe wprowadzone w życie we właściwym trybie mają moc ustawy. Nie dopuszcza się wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie ich zgodności z Konstytucją. W przypadku wystąpienia rozbieżności między postanowieniami porozumień międzynarodowych wprowadzonych w życie we właściwym trybie i dotyczących podstawowych praw i wolności, a postanowieniami ustaw dotyczących tej samej materii, pierwszeństwo przysługuje postanowieniom porozumień międzynarodowych.

WĘGRY

Artykuł E

1. Węgry współdziałają w tworzeniu jedności europejskiej w interesie urzeczywistnienia wolności, dobrobytu i bezpieczeństwa narodów europejskich.
2. Węgry jako państwo członkowskie Unii Europejskiej mogą na podstawie umowy międzynarodowej, w zakresie niezbędnym do wykonywania praw i wypełniania zobowiązań wynikających z postanowień traktatów założycielskich, wykonywać niektóre ze swych konstytucyjnych uprawnień wspólnie z innymi państwami członkowskimi za pośrednictwem instytucji Unii Europejskiej.
3. Prawo Unii Europejskiej – w zakresie określonym w ust. 2 – może ustanowić powszechnie obowiązujące normy postępowania.
4. Do uchwalenia upoważnienia, uznającego wiążący charakter umowy międzynarodowej – określonej w ust. 2 – niezbędna jest większość dwóch trzecich głosów członków Zgromadzenia Krajowego.

Artykuł Q

1. Węgry dążą do współpracy ze wszystkimi narodami i krajami świata, mając na uwadze zbudowanie i zachowanie pokoju, bezpieczeństwa oraz stabilnego rozwoju ludzkości.
2. Węgry zapewniają zgodność prawa węgierskiego z prawem międzynarodowym, w imię wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.

3. Węgry przyjmują powszechnie uznane normy prawa międzynarodowego. Inne źródła prawa międzynarodowego stają się częścią węgierskiego systemu prawnego z chwilą ogłoszenia ich w akcie normatywnym.

WŁOCHY

Artykuł 10

Włoski porządek prawny dostosowuje się do powszechnie uznanych norm prawa międzynarodowego. (...)

Artykuł 11

Włochy wyrzekają się wojny jako instrumentu zamachu na wolność innych narodów i jako środka rozwiązywania sporów międzynarodowych; wyrażają zgodę, pod warunkiem wzajemności ze strony innych państw, na ograniczenia suwerenności konieczne dla ładu, który zabezpieczy pokój i sprawiedliwość między Narodami; popierają i wspomagają organizacje międzynarodowe dążące do takiego celu.

Opracował: **Andrzej Skiba**

Instytut Politologii

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytetu Gdańskiego